

14. Libanova E. M. Bezrobittia v perekhidnii ekonomitsi //Perekhidna ekonomika: Pidruchnyk / V.M. Heiets, S.H. Panchenko. K.: Vyshcha shkola. 2003. 381 s.
15. Lupenko O. O. Dobrobut silskoho naselennia v poreformenii period // Ekonomika APK. 2007. № 3. S. 134.
16. Mazur N. A. Sotsialno-ekonomichni chynnyky vidtvorennia trudovoho potentsialu silskoho naselennia Khmelnychchyny // Ekonomika APK. 2002. №7. S. 135-139.
17. Materialnyi dobrobut silskykh zhyteliv: navch. posib. / Avt. kolektyv: P. P. Borshchevskiy, V. V. Vitvitskiy, V. S. Diiesperov ta in. Red.: P.T. Sabluk, M.K. Orlaty ; In-t ahrar. ekonomiky UAAN. Ukr. akad. derzh. upr. pry prezidentovi Ukrainy. Nauk.-doslid. tsentr normatyviv pratsi M-va ahrar. polityky Ukrainy. K.: IAE UAAN, 2002. 368 s.
18. Melnychenko S. V. Problemy doslidzhennia fenomenu bidnosti v sotsialno – filosofskii tradytsii // Visnyk NTUU «KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedagogika. 2009. Vyp. 3. S. 43 – 50
19. Polozenko D. V., Ivanytskyi D. O. Finansova polityka u sferi vydatkiv biudzhetyv // Ekonomika APK. 2006. № 1. S. 96-99.
20. Pratsia Ukrainy 2004. Derzhkomstat Ukrainy. K., 2005. 233 s.
21. Statystychnyi shchorichnykh Ukrainy za 2004 r. Derzhkomstat Ukrainy. K., 2005. 433 s.
22. Stratehiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Sumskoi oblasti na period do 2015 r. NAN Ukrainy. K., 2004. 247 s.
23. Khorunzhyi M. I. Zavdannia natsionalnoi ahrarnoi polityky na suchasnomu etapi // Ekonomika APK. 2014. № 2. S. 22-29.
24. Shebanina O. V. Stan ta problemy rozvytku vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii // Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomia. 2010. № 2 (53). S. 13-21.

Падалка С. С.

Бедность в украинском селе как культурное и социально – экономическое явление: среды, носители, жизненные стили (1990 – 2000 - е гг.).

В статье на основе изучения разнообразной литературы и источников, статистической информации рассматривается явление бедности в украинском селе в измерении общественно – политических и социально – экономических процессов происходивших после 1991 г. Отдельные сюжеты посвящены анализу изменений мировоззрения крестьянства, социальной сферы, производственному потенциалу, материальному благополучию крестьянства.

Ключевые слова: деревня, культуры, крестьяне, экономика, предприятия, собственность, услуги, радио, благосостояние, заработная плата, семья.

Padalka S. S.

Poverty in the Ukrainian countryside as a cultural and socio - economic phenomenon: environments, carriers, life styles (1990 – 2000 - ies).

In the article, based on the study of diverse literature and sources, statistical information, the phenomenon of poverty in the Ukrainian countryside is considered in the dimension of socio - political and socio - economic processes that took place after 1991. Individual subjects of the article are devoted to the analysis of changes in the worldview of the peasantry, the social sphere of the village, production potential, the material well-being of the peasantry.

Keywords: village, cultures, peasants, economy, enterprises, property, services, radio, welfare, wages, family.

УДК 378.311 (477) «199» Г 13

І.А. АРТЮШЕНКО

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ ЧИННИК ДЕРЖАВИ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ (1990 – 2000-І РОКИ)

На основі історичних джерел, теоретичних напрацювань фахівців досліджуються місце і роль Верховної Ради України у формуванні і реалізації державної антикорупційної політики впродовж 1990 – 2000 років. З'ясовано деякі політичні, суспільні, економічні аспекти поширення корупції, вивчені мотиви корупційної поведінки чиновників, показані деякі комунікативні компанії по викриттю і запобіганню корупції. Підтверджено, що в Україні були створені відповідні законодавчі умови для запобігання і протидії корупції у різних суспільних сферах.

Ключові слова: Верховна Рада, держава, політика, корупція, хабар, чиновник, закон, програма, депутат, комітет.

Протягом 1990 – 2000 – х років в Україні відбувався болісний процес формування відповідних інститутів на які покладалися завдання по реалізації державної антикорупційної політики. До одного з таких інститутів належала Верховна Рада України, яка формувала смисли антикорупційної політики, створювала і удосконалювала нормативно правову основу протидії і запобіганню корупції тощо.

Особливість корупції «українського зразка» полягає, зокрема в тому, що це корупція кризового типу, оскільки породжується кризою сучасного українського суспільства. Корупція у свою чергу здатна поглиблювати кризу суспільства, маючи властивість зводити нанівець будь – які політичні, економічні, правові. Особливість корупції кризового типу є те, що в суспільстві через кризу соціального порядку немає альтернативних корупційних засобів правомірного використання влади в приватних інтересах. Громадянам для того, щоб скористатися послугами влади, не залишається, як правило, нічого іншого, як вдатися до корупції [3].

Міжнародні і українські аналітичні організації за оцінкою корупції практично однозначно відносять Україну до групи країн «підвищеного ризику» ставлять її у ряд з Угандою, Коморськими островами і Російською федерацією. Називаються основні причини фронтального поширення корупції: ціннісний вакуум суспільства; спонтанність суспільних трансформацій; непослідовність реалізації антикорупційних програм; відсутність твердої волі у керівників держави стосовно налагодження роботи відповідних державних органів.

В ціннісному вимірі показовим є ставлення українського суспільства до корупції. Опитування фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», виявили, що 0,5% респондентів вважали що проблема корупції є надуманою, решта, що це серйозна проблема.

Протягом 2017 – 2018 рр. число тих хто усвідомлював серйозність проблеми корупції зросло з 44 до 61%. 61% опитаних вважали, що основна причина відсутності позитивних зрушень у боротьбі з корупцією полягає в тому, що ті, хто має з нею боротися, самі ж корумповані. Далі ішли причини: корумпованість майже завжди лишається безкарною (38%), відсутність «сильної руки», яка навела б порядок у суспільстві (31%), недосконалість законів (28%). Так 55% громадян підтримували каральні методи викорінення корупції. Розділення думок з питання: Чи можна вважати корупцію проявом української ментальності: 38% опитаних вважали, що корупція є частиною ментальності, а 46% – що ні. Таким чином для суспільства властивим був стереотип терпимого (пасивного) до корупції. Воно у більшості своїй сподівалося, що держава має надбати і «сильною рукою» здолати корупцію. Те, що в українському суспільстві занадто велика концентрація уваги на власне встановленні ефективної політичної влади було ознакою недотрансформації суспільства, тобто в суспільстві не досягла критичної кількості маса громадян здатних брати на себе відповідальність за власне життя і за країну.

Суспільна більшість залишалася за тими, що були вражені вірусом патерналізму і не вірили у власні сили, відмовлялися від ініціативи і відповідальності, покладатися передусім на владу. Таким чином, проблема корупції засвідчила наявний в Україні розрив у трикутнику: інституційні реформи, трансформація державних інститутів і зміна якості суспільства, передусім цінностей на основі яких вибудовуються відносини між людьми. Революція Гідності виявила ту частину суспільства яка сказала, що не хоче жити в корупційному середовищі, не бажає вести справу з Росією, де корупція сприймається за норму. Таким чином масштаб такого прояву корупції є наслідком ціннісних недотрансформації суспільства в Україні.

Тягар минулого заважав українському суспільству вирватися з тенет корупції. В 2005 – 2008 рр. були зроблені спроби для протидії корупції. Бракувало волі панівному класу та згоди суспільства на проведення реформ. Досвід колишніх комуні-

стичних країн засвідчив, що ті з них, що спромоглися радикально змінити траєкторію розвитку легше долали корупцію. Пов'язувалося це з впливом релігійного чинника (протестантська Естонія), якістю державності, чи засвоєнням європейських цінностей. Якщо наприкінці 1990 – х років у Литві і Білорусі були близькі за індексом корупції, то в 2000 – і роки країни розійшлися: у Білорусі корупція росла, у Литві яка входила від свого південного сусіда і наближалася до заходу падала.

На посилення заходів щодо протидії корупції спрямовувалася дія законів ухвалених Верховною Радою на регулювання діяльності різних сфер суспільного життя. Закон «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. передбачив низку заходів, щодо попередження проявів корупції у діяльності закладів освіти. У вищих навчальних закладах України робилися спроби утвердження таких антикорупційних принципів як правила академічної доброчесності, попередження прихованого чи реального конфлікту інтересів тощо.

В Україні ріст масштабів корупції був можливим через відсутність твердої політичної волі у керівництва держави, невмінні або небажанні належно організувати антикорупційну роботу. Протягом 1990 – 2000 – х років в Україні було ухвалено три концепції боротьби з корупцією, два закони про боротьбу з корупцією (а всього близько 100 антикорупційних нормативних актів) [4, с. 12].

Серед основних причин поширення корупції в Україні став ціннісний вакуум що виник в українському суспільстві за умов відмови від цінностей радянської доби й повільного формування нових. Заповнюючи його псевдоцінності пропагували насамперед збагачення, всюдозволеність, досягнення особистої мети в будь який спосіб, нівелювання моральних цінностей.

Поширенню корупції сприяла також і фактично спонтанна демократизація суспільного життя, яка за слабких державних і громадянських інститутів набувала ознак хаосу, перетворювалася на продаж посад, привілеїв, пільг, вигідних економічних і політичних рішень [4, с. 11].

Не спрацьовувала норма законів про експертизу правових актів органів влади на їхню антикорупційність. Експертиза таких актів обласної та районної влади, де приймалися основні рішення в законах непередбачалися, хоча в кожній області і районі були органи, зокрема управління юстиції які мали проводити цю роботу. Не випадково, зберігалася безконтрольність при роздачі земельних угідь навколо міст.

Слід зазначити, що Україні довелося спочатку створювати вітчизняне антикорупційне законодавство, оскільки не збереглася історична тяглість даного процесу. Відомо, що закони Російської імперії XIX ст. що діяли на території України втратили з певних причин своє значення. В кінці XX ст. Україна також не поспішала освоювати міжнародний досвід антикорупційної діяльності. Невиправдані затягувалася імплементація до вітчизняного законодавства принципів антикорупційної роботи міжнародних організацій відображених у відповідних документах.

В такий спосіб зневажалася дія такого документу як Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 3514 ухвалена 15 грудня 1975 р., у якій містився заклик до урядів усіх країн вжити на національному рівні всіх необхідних заходів щодо запобігання і протидії корупції. В 1990 р. на восьмому конгресі ООН, який відбувся у Гавані були ухвалені «Практичні заходи боротьби з корупцією», за якими уряди країн мали вирішити такі завдання для подолання корупції: проаналізувати адекватність свого кримінального законодавства, включаючи процесуальні норми, з тим щоб реагувати на всі види корупції і розробити адміністративні та регулятивні механізми попередження корупції і встановити процедури виявлення, розслідування та засудження корумпованих посадових осіб і розробити правові положення для кодифікації коштів та майна, набутих в результаті корупції; вжити відповідних заходів по відношенню до підприємств, причетних до корупції.

Антикорупційне законодавство мало репресивний характер. Воно регламентувало односторонній підхід до подолання даного явища, зокрема передбачало покарання лише державних чиновників. При цьому ним не передбачалися заходи, які б усували фактори, що живили і породжували корупцію [3, с. 60]. Вітчизняні антикорупційні закони односторонньо формували коло суб'єктів корупції. Закон України «Про боротьбу з корупцією», закріплювали положення що корупція це діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, тобто державних чиновників, в українському суспільстві сформувався стереотип що лише вони вчиняють такі дії. Крім того, в суспільстві формувалося толерантне ставлення до даного явища, зберігалось прагнення його використати в якості «ефективної рушійної сили» соціальних відносин. Таке ставлення суспільства до корупції спричиняла її поширення практично в усіх сферах.

Для України особливе значення мала практика країн, які успішно реалізували антикорупційні програми на державному і громадському рівні. Найуспішнішими в цьому плані виявилися Німеччина, Сінгапур, Великобританія, Нідерланди. В Нідерландах діяла трьох ступенева система протидії корупції. Перший і другий рівень представляли відповідно відділи внутрішніх справ, які функціонували у більшості державних установ і організацій, а також так звана Служба Громадського Звинувачення. Дієву антикорупційну складову в Нідерландах мали положення чинного кримінального законодавства, які забезпечені широким набором правових засобів, зокрема положення Кримінального Уложення Королівства Нідерланди від 1881 р. Наприкінці минулого і початку нинішнього століття в протистоянні з корупцією в країні було долучено і державну антикорупційну стратегію під назвою «політика національної чесності», яка включає численні соціальні і правові норми та інститути, спрямовані на виховання і закріплення в суспільстві стійких моральних принципів, встановлення юридичних дозволів і заборон, які зарекомендували себе найбільш ефективними. Важливу роль у протидії корупції відігравала культура, як форма взаємодії людей у суспільстві. Основним принципом національної антикорупційної політики Нідерландів було «стимулювання чесності», що мало безпосереднє відношення до культури [7, с. 65]. Антикорупційна система Великобританії характеризувалася наявністю високих стандартів громадянської поведінки, ефективним соціальним контролем за державними службовцями, скасування парламентського імунітету для депутатів які вчинили корупційні дії. Основу антикорупційного законодавства складають Закон про хабарництво в публічних організаціях 1889 р. і закони про попередження корупції 1906 і 1916 рр. [7, с. 64].

Закон України «Про засади запобігання корупції» від 2009 р. зафіксував визначення корупції як використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки. Крім того, він пропонував антикорупційні дії впроваджувати шляхом обмежень і заборон.

За оцінками правознавців, антикорупційне законодавство ухвалене Верховною Радою України упродовж 2000 – х років в цілому врахувало напрацьовані світовою практикою принципи запобігання та протидії корупції. Це дозволяло сформулювати відповідні засади суспільно – політичної і державної діяльності в цьому напрямі. Конституція України та інші закони України виконують роль гаранта верховенства права у державному і громадському житті, їх діяльність була направлена на збереження прав людини, попередження дискримінації, забезпечення рівності перед законами, доступ до правосуддя. Антикорупційні закони України враховували принцип законності, коли законодавчі, виконавчі та судові гілки влади організовували свою діяльність на засадах прописаних у законах. Закони України формувалися з врахуванням комплексного підходу до протидії корупції, що включали в себе не лише правові, а й політичні, соціально – економічні та інформаційні та інші заходи. Врахо-

увався принцип комплексності, який закріплювався Конвенцією ООН проти корупції, яка визначала не лише конкретні види відповідальності за них, а й діяльність відповідних органів по реалізації заходів протидії та запобігання цьому явищу. Закон України «Про запобігання корупції» закріпив такі принципи як невідворотність відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, участі громадськості у заходах по запобіганню, забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків тощо [2].

Разом з тим міжнародні експерти зазначали що створена Верховною Радою України та іншими законодавчими суб'єктами, система залишалася багато в чому викривленою і описовою. В правових, демократичних державах, традиційно правова система вибудовувалася і працювала на засадах Конституції, яка вказувала на ідею, закону, який встановлював правила, та процедур, за допомогою яких забезпечувався порядок. Українські ж закони, залишалися тим, що в Європі і США називали процедурами, в яких детально описувалися речі.

Перші ухвалені Верховною Радою антикорупційні закони лише частково відповідали міжнародним правовим актам, зокрема, Конвенції ООН проти корупції. Прийнятий Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції» став лише першим кроком у цьому напрямі.

Очевидно, що політичним прорахунком законотворців стало і скасування закону «Про відповідальність юридичних осіб за корупційні правопорушення», з огляду на те що наявність такої відповідальності закріплювалася у ратифікованій Україною Конвенції ООН проти корупції. Такі ж рекомендації містилися і в Конвенції Ради Європи «Про корупцію у контексті кримінального права» ухваленій в 1999 р., яка передбачала відповідальність осіб за давання хабара, посередництво та відмивання грошей.

В Україні протягом тривалого часу продовжували переважати лише кримінальні норми протидії корупції. Інші галузі права, і особливо цивільне законодавство практично не використовувалося у якості інструмента протидії незаконному збагаченню чиновників. Відомо, що більшість країн, які досягли успіху пішли шляхом введення в кримінальний процес презумпції вини чиновника, коли той чиновник, який не міг пояснити походження власних статків вважався корупціонером.

В українському законодавстві зберігалася лише одна презумпція – презумпція невинуватості, яка закріплювалася ст. 62 Конституції України та Кримінально – процесуальним кодексом України. Її суть полягала в тому, що не обвинувачений повинен доводити свою невинуватість, а держава – доказувати висунуте обвинувачення [4, с. 13]. Таким чином, в Україні при запобіганні незаконному збагаченні невикористовувалися норми цивільного права, а також набутий світовий досвід боротьби з службовими зловживаннями. Доповнення українського цивільного законодавства нормою про відповідальність за незаконне збагачення в руслі презумпції вини постійно відкладалося Верховною Радою України.

Не спрацьовували норми антикорупційних законів про декларування доходів чиновників. Передбачалося обов'язкове декларування доходів і витрат чиновників. Проте, кампанія з декларування не мала успіху і не впливала на зменшення корупції в Україні. За всі роки дії цієї норми за необ'єктивність декларування доходів не було притягнуто до відповідальності жодного чиновника. Закони «Про державну службу» і «Про засади запобігання та протидії корупції» не прописували на яку саме державну структуру покладалася контроль за об'єктивним декларуванням доходів і витрат чиновників різних рівнів влади.

Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 р. дав визначення понять корупційне правопорушення і корупція, суб'єктів відпо-

відальності за дане правопорушення. Законом корупційне правопорушення прописувалося як умисне діяння, що містило ознаки корупції, за яке законом установлювалося кримінальну, адміністративну, цивільно – правову та дисциплінарну відповідальність. Корупція розглядалася як використання особою, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей [1].

В центр вітчизняної корупційної системи постав новий чиновник, який уже без страху перед репресіями тоталітарного радянського режиму, опинився в суспільстві без керма і вітрил, і по – своєму керувався принципом: усе дозволено, що не заборонено законом. Це в умовах, коли значна частина суспільних відносин залишалася законодавчо не врегульованою [4, с. 15].

Законодавство України не забезпечувало належного рівня для продуктивності у підходах до формування державного адміністративного апарату. В Україні складалася традиція коли часто з приходом до влади того чи іншого Президента України чи політичної сили змінювався і державний апарат згори до низу, що сприяло поширенню корупції. Тому чиновники, знаючи, що на посаді вони тимчасово, у більшості випадків, поспішали взяти від влади все, що можна. В результаті склалася система, за якої чиновники користувалися державною кишенею, як власною, їздили на найдорожчих автомобілях і жили у розкошах. Виконання професійних обов'язків пов'язувалося з бізнесом, політичними інтересами, що вступало в конфлікт інтересів. Розпочата адміністративна реформа кординально не могла забезпечити формування нових правил діяльності державних службовців. Реформування влади було передано до рук бюрократичного апарату, коли структурні зміни лягли на плечі міністерських чиновників. Довільно формувалося конкурентне середовище в надрах державного апарату, коли б перевагу мали ті чиновники, які пройшли спеціальну управлінську підготовку, мали ґрунтовні освіти тощо.

В Україні ріст масштабів корупції був можливим через відсутність твердої політичної волі у керівництва держави, невмінні або небажанні належно організувати антикорупційну роботу. Протягом 1990 – 2000 – х років в Україні було ухвалено три концепції боротьби з корупцією, два закони про боротьбу з корупцією (а всього близько 100 антикорупційних нормативних актів) [4, с. 12].

Серед основних причин поширення корупції в Україні став ціннісний вакуум що виник в українському суспільстві за умов відмови від цінностей радянської доби й повільного формування нових. Заповнюючи його псевдоцінності пропагували насамперед збагачення, вседозволеність, досягнення особистої мети в будь який спосіб, нівелювання моральних цінностей.

Поширенню корупції сприяла також і фактично спонтанна демократизація суспільного життя, яка за слабких державних і громадянських інститутів набувала ознак хаосу, перетворювалася на продаж посад, привілеїв, пільг, вигідних економічних і політичних рішень [4, с. 11].

Не спрацьовувала норма законів про експертизу правових актів органів влади на їхню антикорупційність. Експертиза таких актів обласної та районної влади, де приймалися основні рішення в законах непередбачалися, хоча в кожній області і районі були органи, зокрема управління юстиції які мали проводити цю роботу. Не випадково, зберігалася безконтрольність при роздачі земельних угідь навколо міст.

Проте в цілому ефективність діяльності правоохоронних органів по виявленню і запобіганню корупції у земельній сфері залишалася низькою. Викривалися

правопорушення і притягувалися до відповідальності в основному посадові особи нижчої ланки.

Вітчизняне антикорупційне законодавство тривалий час не передбачало єдиного органу, який би координував роботу усіх правоохоронних органів у цьому напрямку. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 р. цю діяльність закріплював за органами прокуратури, спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю. Міністерства внутрішніх справ України, та податкової поліції, Служби безпеки України, Військовою службою правопорядку, Збройних сил України [1]. Правоохоронними органами регулярно (хоча і незавжди ефективно) викривалися факти одержання неправомірної вигоди та корупції з боку посадовців, уповноважених здійснювати розпорядчі функції під час здійснення операцій із землею. Найчастіше предметом посягань були землі сільськогосподарського призначення. На 2017 р. із загальної кількості виявлених кримінальних правопорушень майже третина пов'язувалася з протиправними оборудками саме з ними [6]. Земельна корупція зачіпала практично всі гілки влади, оскільки вони прямо чи опосередковано мали відношення до земельних відносин. Найбільш масштабними вони залишалися в органах влади, які безпосередньо розпоряджались земельними ресурсами. За підрахунками аналітиків через корупційні схеми у земельних питаннях Україна щороку втрачала близько 7 млрд. дол. США інвестицій [5].

1. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» // Відомості Верховної Ради, 2011, № 40 // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>
2. *Іванцов В. О.* Принцип запобігання та протидії корупції: аналіз антикорупційного законодавства // Правові, економічні та соціальні аспекти протидії корупції: матеріали наук. практ. семінару, Миколаїв, 20-21 травня 2016 р. Миколаїв : НУК, 2016. 67 с.
3. *Костенко Б. О.* Імплементация европейских стандартов запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство: навч. – метод матеріали. К.: НАДУ. 2013. 60 с.
4. *Невмерзницький С.* Політико – правовий аналіз механізмів протидії зловживання у державному апараті. Віче. 2012. № 2. С. 12 – 15.
5. *Рибаківа І.* Через корупційні схеми у «земельній» сфері країна втрачає сім мільярдів доларів інвестицій. Газета по – українськи, 2011. 4 – 9 листопада.
6. *Цвіркун Н. Ю.* Деякі аспекти корупції в сфері земельних відносин / Н. Ю. Цвіркун / Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : Зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків, Україна / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Кримінологічна асоціація України. Харків. ХНУВС. 2017. 228 с.
7. *Шкуронат О. В.* Ефективність антикорупційної політики у сфері земельних відносин. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. 2013. Вип. 4. С. 371-384.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro zasady zapobihannia i protydii koruptsii» // Vidomosti Verkhovnoi Rady, 2011, № 40. // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>
2. *Ivantsov V. O.* Prynysyp zapobihannia ta protydii koruptsii: analiz antykoruptsiinoho zakonodavstva // Pravovi, ekonomichni ta sotsialni aspekty protydii koruptsii: materialy nauk. prakt. seminaru, Mykolaiv, 20-21 travnia 2016 r. Mykolaiv : NUK, 2016. 67 s.
3. *Kostenko B. O.* Implementatsiia yevropeiskykh standartiv zapobihannia ta borotby z koruptsiieiu v natsionalne zakonodavstvo: navch. – metod materialy. K.: NADU. 2013. 60 s.
4. *Nevmerzhytskyi Ye.* Polityko - pravovyi analiz mekhanizmv protydii zlovzhyvannia u derzhavnomu aparati. Viche. 2012. № 2. S. 12 – 15.
5. *Rybakova I.* Cherez koruptsiini skhemy u «zemelnii» sferi kraina vtruchaie sim miliardiv dolariv investysii. Hazeta po – ukrainsky, 2011. 4 – 9 lystopada.
6. *Tsvirkun N. Iu.* Deiaiki aspekty koruptsii v sferi zemelnykh vidnosyn / N. Iu. Tsvirkun / Kryminalno-pravovi ta kryminolohichni zasady protydii koruptsii : Zb. tez dop. V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (31 berez. 2017 r., m. Kharkiv, Ukraina / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kryminolohichna asotsiatsiia Ukrainy. Kharkiv. KhNUVS. 2017. 228 s.
7. *Shkuropat O. V.* Efektyvnist antykoruptsiinoi polityky u sferi zemelnykh vidnosyn. Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Serii: Upravlinnia. 2013. Vyp. 4. S. 371-384.

Артюшенко І. А.

Верховная Рада Украины, как институциональный фактор государства в антикоррупционной деятельности: исторический аспект (1990 – 2000 - е годы).

На основе исторических источников, теоретических наработок специалистов исследуются место и роль Верховной Рады Украины в формировании и реализации государственной антикоррупционной политики на протяжении 1990 – 2000 годов. Выяснено некоторые политические, общественные, экономические аспекты распространения коррупции, изучены мотивы коррупционного поведения чиновников, показаны некоторые коммуникативные компании по разоблачению и предотвращению коррупции. Подтверждено, что в Украине были созданы соответствующие законодательные условия для предотвращения и противодействия коррупции в различных общественных сферах.

Ключевые слова: Верховная Рада, правительство, политика, коррупция, взятка, чиновник, закон, программа, депутат, комитет.

Artyushenko I. A.

The Supreme Rada of Ukraine, as an institutional factor of the state in anti-corruption activity: historical aspect (1990 – 2000 - s).

On the basis of historical sources, theoretical developments of experts, the place and role of the Verkhovna Rada of Ukraine in the formation and implementation of state anti-corruption policy during the 1990-2000 years are researched. Some political, social, economic aspects of corruption have been clarified, motives for corruption officials' behavior have been studied, some communicative companies have been shown to reveal and prevent corruption. It has been confirmed that in Ukraine, appropriate legal provisions were created to prevent and combat corruption in various social spheres.

Keywords: Verkhovna Rada, state, politics, corruption, bribe, official, law, program, deputy, committee.

УДК 94:271.222(477)

М.В. МОРОЗ

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛІЇ В МІЖЦЕРКОВНОМУ ДИСКУРСІ СВІТОВОГО ПРАВОСЛАВ'Я

Досліджується історія становлення Православної Церкви в Україні та питання надання їй повноцінної автокефалії. На основі відкритих матеріалів та джерел в ЗМІ подано розгорнуту характеристику основних етапів становлення та утвердження помісної церкви в Україні, з'ясовуються причини та наслідки проголошення 15-ї автокефальної церкви, прослідковується питання міжцерковного дискурсу у вселенському православ'ї щодо даного питання. Зроблено висновки щодо процесу становлення незалежної української церкви, встановлено причинно-наслідкові зв'язки рішень різних сторін щодо даного питання.

Ключові слова: УПЦ (МП), УПЦ (КП), УАПЦ, РПЦ, Константинопольський патріархат, Кирил, Алексій II, Варфоломій I, Віктор Ющенко, Петро Порошенко, автокефалія, Собор, архиєреї, патріарх, митрополит.

Питання створення Помісної православної Церкви в Україні відносять ще до початку минулого століття. У 1918 році було скликано Всеукраїнський Церковний Собор, який виступив за створення незалежної від Московської патріархії української церкви. Проте, 19 січня 1918 року, у зв'язку з наступом більшовиків, робота Собору припинила свою діяльність.

4-30 жовтня 1921 року в Києві відбувся Перший Всеукраїнський Церковний Собор, що підтвердив автокефалію УАПЦ, проголошену Всеукраїнською Православною Церковною Радою 5 травня, і вписав її до канонів УАПЦ, як одну з головних засад: «Українська Православна Церква є автокефальною, ніякому духовному урядові інших Православних Церков не підлегла, і сама порядкує своїм духовним життям за провідництвом Святого Духа». Протягом 1917—1921 років УАПЦ вже мало понад 1500 парафій і в кожній з них священиків, 30 окружних церковних рад, 30 єпископів, в Києві відбувся випуск 300 слухачів теологічних курсів [7]. В ситуації, коли неможливо було провести канонічне поставлення єпископів, собор вирішив провести висвячення